

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Tư, ngày 04/02/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 331: Thiện tâm thiện hạnh phải được bồi dưỡng

Thiện tâm thiện hạnh của mỗi người đều có thể nhưng chúng phải được bồi dưỡng. Nếu chúng ta ở trong hoàn cảnh tốt thì thiện tâm thiện hạnh sẽ được vun trồng, nếu ở hoàn cảnh xấu, thì ác tâm ác hạnh sẽ được vun đầy. Cho nên, rất nhiều người bị thói tâm đối với tu hành, đối với việc làm thiện bởi vì họ không ở trong môi trường hoàn cảnh tốt để giúp làm tăng trưởng thiện tâm thiện hạnh.

Chúng ta phải đặc biệt chú ý việc này vì ngay chính chúng ta cũng dễ dàng bị thói tâm. Nếu xung quanh ta toàn là người ác tâm ác hạnh, chỉ có mình ta làm việc tốt thì mình sẽ có cảm giác bị thua thiệt do đó thiện tâm, thiện hạnh mất đi, chúng ta sẽ thói tâm. Người xưa nói rất hay: “*Nhân khí thường tắc yếu hưng*”. “*Khí*” là vứt bỏ và “*Thường*” là thường đạo, là luân thường đạo lý. Con người mà vứt bỏ đi “*thường đạo*” tức là bỏ đi luân thường đạo lý, bỏ đi chuẩn mực làm người thì yêu ma quỷ quái tức là những điều xấu ác sẽ lớn mạnh. Cho nên thiện tâm thiện hạnh cần phải được bồi dưỡng.

Muốn bồi dưỡng được thì môi trường sống của chúng ta phải luôn đề xướng đến thiện tâm thiện hạnh. Nếu chúng ta ở một hoàn cảnh chỉ toàn là ác tâm ác hạnh, con người chỉ biết tư lợi thì chúng ta cũng sẽ y như họ mà thôi. Cho nên người xưa dạy: “*Bạn lành thì nương cây, thầy tà thì lánh xa*”. Nếu hoàn cảnh sống không làm tăng trưởng thiện tâm thiện hạnh thì cho dù hoàn cảnh đó tốt đến mấy, cũng nên rời xa.

Vài năm trước khi tôi ra nước ngoài, tôi thấy mọi người có quan niệm rằng nước ngoài là nơi đáng để sống tuy nhiên, tôi lại chẳng có một cảm giác gì về việc này. Không phải tôi có lối sống tách biệt hay kỳ thị mà tôi có cảm nhận đó không phải là hoàn cảnh sống của tôi. Cho nên dù tôi đến Luân-đôn hay New York cả tháng, tôi không hề có một chuyến thăm quan nào. Người xưa dạy chúng ta rằng muốn vọng tưởng, tham cầu không sanh khởi thì chúng ta phải “*cách vật*” như trong Đệ Tử Quy chỉ dạy: “*Nơi ồn náo, chớ đến gần*”. Sự xa hoa, giàu sang

hay vui nhộn ở những đô thị đó chẳng nói lên điều gì, chẳng giúp ích gì cho ta, chỉ làm ta tăng trưởng dục vọng và tham cầu.

Nếu điều này được nói ra sẽ khiến người khác không hiểu và đánh giá chúng ta là người không bình thường. Hãy xét kỹ mà xem những thứ hào nhoáng, vừa tai, vừa mắt, vừa khẩu vị của ta có giúp ích gì cho sự hạnh phúc, sự tự tại, sự an lạc của chúng ta không? Không hề có thậm chí người có nhiều của cải, vật chất mà vẫn sống trong khổ sở. Càng nhiều tiền của, vật chất, nhiều nơi chốn thì càng nhiều lo toan.

Hòa Thượng nói: ***“Tại sao chúng ta tu hành 3 năm, 5 năm, 10 năm mà chẳng an lạc? Là vì chúng ta làm giả, không làm thật.”*** Lời dạy này của Hòa Thượng khiến chúng ta phản tỉnh. Người thật làm thì chắc chắn tự tại, an vui và lúc ấy sự thành bại, được mất, hơn thua và tốt xấu sẽ hóa hư không mà thôi, không hề tác động đến nội tâm của họ. Còn một ngày để sống thì chúng ta tận tâm tận lực làm một ngày việc tốt, không còn ngày nào nữa, thì thôi. Thật vậy, dù có cưỡng cầu hay mong muốn thì mọi thứ cũng chẳng thêm được chút nào. Dù không cưỡng cầu, mọi thứ cũng chẳng bớt đi chút nào. Cũng vậy, người xưa từng nói Diêm Vương đã báo giờ thìn thì nhất định là giờ thìn, không sớm hoặc trễ hơn. Người làm giả không làm thật thì dục vọng, tham cầu của họ vẫn y nguyên, từ đó, chắc chắn có khổ đau.

Chúng ta học Phật nên hiểu được đạo lý này và vì hiểu mà được tự tại an vui. Phật không ban sự an vui cho ta và tất nhiên Phật không ban được thì chẳng ai ban được như vậy. Cho nên, chúng ta học Phật thì điều cấm kỵ nhất là hằng ngày cứ cầu khẩn van xin. Việc làm này chỉ là mê tín, chẳng lợi ích gì. Chúng ta có thể van vái chỉ là để thương lượng. Khi lần đầu tiên tôi lên Đà Lạt, tôi ngồi cạnh một người và người này kể cho tôi biết một câu chuyện về một gia đình, sau khi đã đốn một cây mít, thì một người trong nhà đã chết và kể từ đó, nuôi bất kỳ con vật gì cũng chết. Gia đình này sau đó đã cúng một mâm cơm thịnh soạn, đầy ắp thức ăn, vong linh đã nhập vào một người rất gầy và ăn hết sạch mâm thức ăn đó. Thậm chí, đồ ăn nấu còn chưa chín mà vong linh còn dục mang lên ngay.

Cây là nơi cư ngụ của người ta, mình phá nhà người ta thì bây giờ mình phải thương lượng với người ta. Phải biết xin lỗi, thậm chí lập miếu để họ có chỗ yên thân. Người ta hết giận thì mọi việc trở nên bình thường. Có một nơi, hễ ai lên

đốn cây Bồ Đề thì đều chóng mặt, nên không leo lên được, duy có một người chèo được lên thì lập tức bị rơi xuống và chết luôn. Đây không phải là chuyện mê tín! Hòa Thượng chỉ dạy chúng ta trước khi muốn chặt, đốn cây thì phải có thương lượng: *“Nơi này chúng tôi chuẩn bị xây nhà, làm thay đổi hoàn cảnh này, mong các vị vui vẻ, các chúng sanh ở các tầng không gian khác có thể rời đi nơi khác. Sau khi chúng tôi làm xong rồi, các vị có thể trở lại để cư ngụ.”*

Cho nên, mọi việc hằng ngày chúng ta làm phải thuận với thường đạo – với luân thường đạo lý. *“Nhân khí thường tắc yêu hưng”* – trái luân thường đạo lý thì yêu ma quỷ quái hay những việc trái đạo đức, trái chuẩn mực ngày một thêm lớn. Chúng ta nhìn ra thế giới để quan sát những người giàu sang nhất nhì thế giới có thật sự hạnh phúc và an vui không? Họ có vợ ba, vợ tư, vợ năm, hết vợ này lại sang vợ khác để rồi gia đình ly tán, vậy thì, họ sống có an vui đâu! Chúng ta hãy gạt bỏ đi những ý niệm sai lầm cho rằng nhiều của cải, nhiều vật chất, nhiều địa vị thì cuộc sống sẽ an vui. Sự thật là con người đầy ắp nhân nghĩa, đạo đức, chuẩn mực thì đó mới là con người hạnh phúc an vui.

Hòa Thượng nói: ***“Chúng ta tu học, học được nhiều năm như vậy rồi, không thể nói là không nỗ lực, không thể nói là không chăm chỉ, thế nhưng, công phu (khả năng đối diện khó khăn) là không thể vượt qua được. Chúng ta không bắt đầu từ nơi gốc. Đa phần chỉ bắt đầu từ nơi ngọn. Gốc chính là 10 thiện.”*** Khi gặp khổ đau mà không thấy được nguyên nhân của khổ đau, gặp khó khăn mà không biết vì sao khó khăn, thì phiền não sẽ trùng trùng; đây là công phu không có lực. Công phu có lực là trong mọi hoàn cảnh, dù thuận hay nghịch, cũng không dính mắc, cũng không ưu phiền. Chúng ta là người bình thường thì vẫn bị ảnh hưởng bởi sự ưu phiền, nhưng sẽ qua rất nhanh. Đây là công phu có lực.

Người thế gian vì sầu khổ, ưu phiền mà sanh bệnh, thậm chí dẫn đến cái chết; có người u uất thành bệnh rồi tử vong. Người tu hành, học Phật nếu gặp chuyện u buồn mà không giải tỏa được, để thành bệnh rồi chết thì thật đáng thương. Công phu không tới là do đa phần chỉ chú trọng nơi ngọn, mà gốc chính là 10 thiện: *“Ý không tham sân si, Miệng không nói dối, không nói lời hung ác, không nói lời thô ác, không nói lời thêu dệt, Thân không sát đạo dân.”* Hòa Thượng chỉ dạy rằng nếu người tu hành chỉ giữ *“Hiếu dưỡng phụ mẫu, Phụng sự*

sur trưởng, Từ tâm bất sát” mà không hành 10 thiện thì việc hành “Hiếu dưỡng phụ mẫu, Phụng sự sư trưởng, Từ tâm bất sát” chỉ là giả.

Hòa Thượng nói: ***“Cho dù là Đại thừa, Tiểu thừa, Hiển giáo, Mật giáo đều bắt đầu từ 10 thiện làm nền tảng. Trong Tịnh Nghiệp Tam Phước, có phước đầu tiên là Hiếu dưỡng phụ mẫu, Phụng sự sư trưởng, Từ tâm Bất sát, Tu 10 thiện nghiệp. Chỉ có chân thật tu 10 thiện thì Hiếu thân tôn sư và từ bi mới là thật”.*** Thiếu 10 thiện thì mọi việc làm chỉ là hình thức, không thật sự tốt. Nhiều người ở thế gian cho rằng mình hiếu thảo, nhưng đó có thể chỉ là giả hiếu, làm cho có bề ngoài. Chỉ khi dựa vào tiêu chuẩn của Thánh Hiền và Phật Bồ Tát mới phân biệt được thật hay giả, vì thế gian không có tiêu chuẩn.

Hòa Thượng nói: ***“Những người niệm Phật cầu sanh Tịnh Độ như chúng ta đây phải đầy đủ điều kiện này mà niệm Phật thì mới sanh được về cõi Phàm Thánh Đồng Cư. Nếu chúng ta làm hết được ba phước trong Tịnh Nghiệp Tam Phước thì mới vãng sanh được cõi Thật Báo Trang Nghiêm. Cho nên chúng ta, mức độ thấp nhất, phải làm cho được phước đầu tiên trong Tịnh Nghiệp Tam Phước. Phước đầu tiên phải bắt đầu từ Thập Thiện Nghiệp Đạo. Người xưa đi con đường này cho nên họ chỉ cần một thời gian mấy năm thì đã có thành tựu rồi.***

“Chúng ta ngày nay phần nhiều là xem thường căn bản, không thấu hiểu đạo lý này nên trong sự tu học, chúng ta không biết cắm gốc, không biết phải bắt đầu từ nơi nền tảng. Khởi tâm động niệm đều rơi vào trong tự tư tự lợi. Học Phật mà như vậy thì làm sao được. Hay nói cách khác là bạn không đem tham sân si mạn mà trừ bỏ. Người khác tán thán thì chúng ta sanh hoan hỷ, người khác mắng, nhục mạ thì trong tâm chúng ta ôm lòng oán hận. Học Phật như vậy thì bao giờ mới có được thành tựu.”

Nếu làm tốt 10 thiện thì hiếu dưỡng, tôn sư, từ tâm mới là thật. Do không bắt đầu từ căn bản nên dù tu hành vài chục năm vẫn chưa thành tựu. Nhiều người học Phật nhưng hành nghi còn thô tháo, lời nói không cẩn trọng, thậm chí khởi tâm động niệm đều vì tư lợi, đây là thói quen rất xấu. Vì vậy, chúng ta phải tự đặt ra hàng rào để chế ngự những thói quen ấy; khi khởi niệm thì phải hướng đến lợi ích cho người, tức là có thể chuyển đổi được khởi niệm của mình. Từ trước, khi thấy lợi tôi cũng vui, nhưng ngay sau đó liền chuyển ý niệm ấy thành món quà để

tặng người khác và lập tức đem tặng đi; nếu không chuyển đổi thì tập khí xấu ác sẽ lan truyền và phát triển. Ngày nay, nhiều người tu hành chỉ chú trọng hình thức bên ngoài mà không quay vào nội tâm, trong khi sức mạnh nội tâm vô cùng to lớn. Kinh Phật nói “*Nhất thiết duy tâm tạo*” – tất cả đều do tâm mình biến hiện.

Tâm thiện dẫn dắt đến những việc làm tốt đẹp và tự nhiên hình thành năng lực phước báu, nhờ đó mọi sự mọi việc trở nên thuận lợi. Nhiều người không hiểu vì sao luôn gặp chướng ngại, đơn giản là vì không có phước; không có phước thì mọi sự đều không hanh thông. Dù có chức tước, địa vị hay nhiều tiền bạc thì những thứ ấy cũng sẽ tan biến bằng cách này hay cách khác. Ở thế gian, con người mưu cầu đủ mọi cách để tìm hạnh phúc, an vui, nhưng rốt cuộc chỉ đạt được của cải vật chất, còn hạnh phúc và an vui thì vẫn ở đâu đó xa xôi.

Trong buổi gặp mặt tại trường Kid’s Smile, có vài gia đình suýt đứng trước bờ vực đổ vỡ đã gắn kết lại với nhau và bày tỏ sự tri ân đối với tôi. Họ có tiền tài, địa vị, lẽ ra phải hạnh phúc, an vui, trong khi bản thân tôi không có tiền tài, địa vị, thậm chí không có bằng cấp, học vị như họ. Điều đó cho thấy người thế gian đã hiểu sai rằng tiền tài, vật chất có thể vun đắp hạnh phúc, an vui, trong khi thực chất hạnh phúc và an vui vẫn ngoài tầm tay họ. May mắn là họ đã được gặp Văn hóa Truyền thông sớm hơn; còn có những người không được tiếp cận sớm nên gia đình đã đổ vỡ, để lại trong lòng sự tiếc nuối suốt đời.

Trong quá trình học Phật và thực hành chuẩn mực Thánh Hiền, nếu chúng ta đạt được đến mức độ nào thì sẽ có hạnh phúc, an vui tương ứng với mức độ ấy. Ta có thể bắt đầu từ hạnh phúc, an vui trong gia đình mình rồi lan tỏa ra cho nhiều gia đình khác. Vì vậy, học Phật không phải là cạo đầu đi tu, cũng không phải suốt ngày tụng Kinh, gõ mõ. Nhiều người hiểu sai điều này, lại truyền đạt cho nhiều người khác, nên đã gây ra sự lũng đoạn trong xã hội.

Hòa Thượng: “***Phật giáo hóa chúng sanh phân ra rất nhiều đẳng cấp, giống như mở trường dạy học cho thanh thiếu niên, có tiểu học, có trung học, có đại học, có nghiên cứu sinh. Mỗi một giai đoạn có một phương pháp giáo học hoàn toàn khác biệt. Cho nên chúng ta nhất định phải nhận biết cho rõ ràng.***” Chúng ta đang ở cấp học nào thì làm tốt cấp học đó và chia sẻ với người khác theo mức độ họ có thể tiếp nhận. Cần hiểu rõ mình đang ở cấp học nào, vì nếu ở cấp cao mà phổ biến cho tất cả mọi người thì họ sẽ không tiếp nhận được;

dù có tiếp nhận cũng dễ rơi vào tình trạng tu không ra tu, đời không ra đời, đạo không ra đạo.

Một mặt họ sợ sinh tử luân hồi, sợ có vợ, có con rồi đây sẽ bị đọa lạc, nhưng mặt khác trong lòng vẫn đầy xúc cảm, Tài Sắc Danh Thù không thiếu. Người như vậy có thật sự “*cách vật*” hay không? Dù chưa hành động, nhưng nội tâm vẫn tràn đầy tham dục, tham cầu, tư dục, tư tình. Có người suốt ngày chê người khác xen tạp, cho rằng chỉ mình niệm Phật cầu sanh Cực Lạc mới đúng, nhưng lại ngày ngày thân sát đạo dân, miệng nói dối, nói lừa hai chiều, nói lời hung ác, nói lời thù ghét, thì làm sao có thể vãng sanh? Nếu vẫn vãng sanh được, chẳng lẽ thế giới Cực Lạc lại trở thành nơi hỗn loạn, chứa toàn tội phạm hay sao?

Người như vậy thì phiền não vẫn hoàn phiền não, nên Ngài Lý Bình Nam nói: “*Đáng đọa lạc, đáng sanh, tử thế nào thì vẫn đọa lạc, vẫn sanh tử như thế đó*”. Cho nên, chúng ta phải thấu hiểu mình đang ở cấp học nào và làm thật tốt ở cấp học đó. Nếu ở cấp học đó mình chưa làm tốt thì mình hạ xuống một cấp học nữa. Không nên thấy cấp học của người khác cao thì muốn làm theo, nhưng bản thân lại không làm tới, không đạt được. Vãng sanh cũng muốn, tự tư tự lợi cũng muốn, ảo danh ảo vọng cũng muốn, năm dục sáu trần cũng muốn, cuối cùng thì chẳng đạt được điều gì.

Hôm qua tôi về Nghệ An ăn Tết với các thầy cô, gần như hòa nhập với niềm vui của mọi người, nhưng điều quan trọng là không chìm đắm trong niềm vui ấy, vẫn rõ ràng, tường tận. Như Lục Tổ Huệ Năng nói: “*Vì chúng sanh có phân biệt mà ta có phân biệt nhưng không phải ý của mình*”, đó mới gọi là có tu dưỡng. Nếu tự tạo cho mình một thế giới riêng, cách ly với mọi người trong khi nội tâm vẫn đầy vọng tưởng, tham cầu, tư dục, tư lợi, tư tình thì niệm Phật có thể vãng sanh hay không? Điều cốt yếu là ở trong mọi hoàn cảnh, làm lợi ích cho người mà không bị hoàn cảnh chi phối. Nhiều người khi còn trẻ, sức khỏe tốt đã chọn cách an thân, sợ ra ngoài sẽ động tâm, nhưng ở trong phòng vẫn động tâm, vẫn hỷ nộ ái ố, vọng tưởng, phân biệt, chấp trước không thiếu. Vậy cái động nào tốt hơn? Ở ngoài xã hội còn có thể làm lợi ích cho cộng đồng. Người xưa dạy trải sự luyện tâm là điều rất hay, ở trong hoàn cảnh mà không bị hoàn cảnh ràng buộc. Hòa Thượng dạy: “*Cảnh tùy tâm chuyển*”, tức là tự mình chuyển đổi hoàn cảnh, không để hoàn cảnh chuyển mình. Đó mới là công phu thật; công phu chưa được

tôi luyện qua hoàn cảnh chỉ là công phu giả, nên vọng tưởng phiền não vẫn đầy rẫy./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!